

свого дядька у Ван Найсі, або на прослуховуваннях для телевізійної реклами? Після того як я повернула книжку, то забула про Меріан. Насправді майже всі хоробрі жінки неба забуті. Про Меріан був один випуск моторошної телевізійної програми у 1980-х, і кілька ентузіастів розгадали свої теорії в інтернеті, але однаково Меріан не стала чимось на кшталт Амелії Ергарт. Людям принаймні здається, начебто вони щось знають про Амелію Ергарт, хоч вони й не знають нічого. Бо це неможливо.

Те, що мене так часто закидали в бібліотеку, було зовсім не погано. Переважно, доки інші діти вчилися в школі, я пересиджувала на низці складаних стільців у низці коридорів усіх кастингів у Лос-Анджелесі, де шукали маленьких білих дівчат (чи маленьких дівчат без визначеної раси, що також означало білих) у супроводі низки нянь чи дівчат мого дядька Мітча (ці дві категорії жінок іноді перетиналися). Думаю, дівчата часом пропонували подбати про мене, бо хотіли, щоб дядько Мітч побачив, які з них вийдуть дбайливі матері та дбайливі дружини, але це була погана стратегія зберегти пристрась зі старим Мітчем.

Коли мені було два роки, приватний літак «Цесна» моїх батьків упав в озеро Верхне. Чи зрештою всі дійшли такого висновку. Жодних слідів так і не знайшли. Мій тато, Мітчів брат, умів літати, і вони з мамою прямували до романтичного усамітнення у хижці якогось друга «посеред ніде», як висловився Мітч, згадуючи ті події. Навіть коли я була мала, він говорив, що моя мати ніколи не переставала блядувати. Це його слова. Не певна, що Мітч вірив у дитинство. «Але вони ніколи б не розійшлися», — казав він. Мітч точно вірив у слогани. Він починав режисером різного сентиментального телевізійного лайна з назвами на

кшталт «Любов збирає мито» (кіно про митника) і «Убивця до Дня святого Валентина» (пофантазуйте).

Мої батьки залишили мене з сусідом у Чикаго, але їхня остання воля і заповіт передавали мене Мітчу. Насправді більше нікого й не було. Жодних тіток чи інших дядьків, а мої дідусі й бабусі були або мертві, або геть чужі, або відсутні, або такі, що їм дитини не довіриш. Мітч виявився непоганим хлопцем, але з голлівудським різновидом опортуністичних інстинктів, тож, потримавши мене кілька місяців у себе вдома, він випросив мені роль у рекламі яблучного пюре. Потім знайшов мені агентку Шівон, відтак я отримала доволі постійну роботу: ролі в рекламах, на гостьових місцях у шоу та в телевізійних фільмах (я грала доньку в «Убивці до Дня святого Валентина»), тож не пам'ятаю часу, коли не грала чи не пробувалася на роль. Це здавалося нормальним життям: заводити пластикового поні у пластикову стайню знову й знову, доки камери знімали, а якісь дорослі чужинці пояснювали мені, як усміхатися.

Коли мені було одинадцять, Мітч виріс із щотижневого «мила» до музичних кліпів, а потім додерся і до світу незалежного кіновиробництва. А в мене стався прорив — роль Кеті Макгі у ситкомі для дітей про подорожі в часі, що називався «Життя Кеті Макгі у часі».

На знімальному майданчику моє життя було стерильно чистим, цукерково-кольоровим, з каламбурами, добре припасованими сюжетними лініями та тристінними кімнатами під гарячим небом софітів. Я доводила всіх до гомеричного реготу, одягаючись у такі екстравагантні трендові лахи, мовби була маніфестацією духу часу. Коли я не працювала, то через Мітчеву недбалість робила що заманеться. У своїй книжці Меріан написала: «У дитинстві ми з братом зазвичай були полишені самі на себе.

Я вірила — і ніхто багато років не заперечував цього, — що вільна робити те, що мені подобається, що маю право іти, куди захочу, і можу знайти свій шлях». Я, напевно, була ще нерозважливішою малою нахабою, ніж Меріан, але почувалася так само. Світ був моєю устрицею, а свобода — моїм мінйонетом. Життя дає тобі лимони, а ти зрізуєш шкірку і заправляєш собі мартіні.

Коли мені було тринадцять, мерч Кеті Макгі почав шалено продаватися, а Мітч зрежисував «Турнікет» і качався в успіхові, як свиня на таблетках у лайні, тож ми на спільних паях переїхали до Беверлі-Гіллс. Оскільки я більше не стирчала в Долині^{*}, хлопець, що грав старшого брата Кеті Макгі, познайомив мене зі своїми багатенькими розпусними друзями зі старшої школи, і вони скрізь мене возили, тягали на вечірки, залізли мені в трусики. Напевно, Мітч не помічав, скільки часу мене немає вдома, бо також зазвичай десь гуляв. Іноді ми стрічалися, повертаючись додому о другій-третьій годині ночі, обоє розколошкані, і кивали одне одному, немов у коридорі готелю перетнулося двоє людей з якоїсь галасливої конференції.

Але було й хороше: на зйомках Кеті Макгі мені пощастило з репетиторами, які порадили вступати до коледжу. І, оскільки мені подобалося, як це звучить, після того як шоу закінчилося, я подалася до Нью-Йоркського університету з істотним додатковим кредитом як телевізійна зірка другого ешелону. Я вже спакувалася і приготувалася переїжджати, як раптом Мітч помер від передозу. Якби я не поїхала, то, напевно, залишилася б у Лос-Анджелесі й також догулялася б до ручки.

* Долина Сан-Фернандо в Лос-Анджелесі — місцевість, де працює багато кіностудій.

А потім сталося те, що можна сприймати і як гарне, і як погане: після одного семестру навчання я пройшла кастинг на перший фільм «Архангел». Іноді я намагаюся уявити, як усе пішло б, якби натомість я закінчила коледж, перестала грати й про мене забули б. Утім, малоймовірно, що я відмовилася б від колосальної купи грошей, яку принесла мені роль Катеріни. Тож усе інше не має значення.

За короткий період своєї вищої освіти я встигла прослухати вступ до філософії і дізналася про паноптикум — гіпотетичну в'язницю Джеремі Бентама, де в центрі гігантського кільця камер розміщувалася одна малесенька будівля охорони. Щоб контролювати в'язнів, знадобиться лише один охоронець, бо він може дивитися на кожного в'язня будь-якої миті, і сама думка, що за тобою спостерігають, значить більше, ніж те, що за тобою справді спостерігають. Потім Фуко обернув усе це на метафору про те, що всім потрібна дисципліна, і, щоб домінувати над людиною чи народом, потрібно змусити їх вважати, що, можливо, за ними спостерігають. Ви можете сказати, що професор хотів, аби ми всі думали, що паноптикум — жахливе місце, але пізніше, після того, як «Архангел» зробив мене надто знаменитою, мені хотілося сісти в сміховинну машину Кеті Макгі, щоб повернутися на ту лекцію і попросити професора уявити протилежне: немов замість охоронця посередині — ти, і тисячі, а можливо, мільйони охоронців дивляться — чи можуть дивитися — на тебе весь час, на всіх твоїх маршрутах.

Не те що мені вистачило б сміливості щось запитати у професора. У Нью-Йоркському університеті всі витріщалися на мене, бо я була Кеті Макгі, але мені здавалося, начебто вони витріщаються, бо знають, що я не заслуговую бути там. І, напевно, я й не заслуговувала, але неможливо

виміряти чесність у лабораторії. Як і дізнатися, чи заслуговуєш чогось. Напевно, це неможливо. Тож мені дуже полегшало, коли я покинула університет заради «Архангела» і повернулася назад до мільйона зобов'язань і щоденного розкладу, який від мене не залежав. У коледжі я почувалася цілковито збитою з пантелику, коли проглядала каталог курсів. Я приходила в їдальню, дивилася на різну їжу, на салатні бари, на гори бейглів і горішків в автоматах самообслуговування, і відчувала, немов мене просять вирішити щось монументальне, наприклад, жити чи померти.

Після того як я напартачила, і сер Г'юґо Вулсі (той самий Сер Г'юґо, який виявився моїм сусідом) почав розповідати мені про байопік, який він продюсував, і витягнув книжку Меріан зі свого шопера — книжку, про яку я не думала близько п'ятнадцяти років, — я раптом знову опинилася у бібліотеці, знову розглядала витончену палітурку, під якою, можливо, ховалися відповіді. Відповіді — це добре. Здавалося, це те, що я хотіла, хоч навряд чи я колись могла чітко визначити, чого мені хочеться. Та насправді я не знала, що це означає — щось хотіти. Переважно я відчувала бажання як клубок неможливих суперечливих імпульсів. Я хотіла зникнути, як Меріан; бути відомішою, ніж будь-коли, сказати щось важливе про сміливість і свободу, бути сміливою і вільною, але не знала, що це означає — лише вміла вдавати, що знаю, а це, напевно, і називається акторською грою.

Сьогодні мій останній день на знімальному майданчику «Сапсана». Я сиджу в макеті літака Меріан, що висить на системі блоків і ось-ось пронесеться над гігантським резервуаром з водою і впаде туди. На мені парка з хутра північного оленя, що важить тисячі пудів і важитиме мільйон, коли намокне, і я намагаюся не показувати, що

боюся. Режисер Барт Олофссон раніше відвів мене вбік і запитав, чи я справді хочу зробити це сама, зважаючи на те, що сталося з моїми батьками. «Думаю, що хочу пройти це, — сказала я. — Можу використати ситуацію, щоб прийняти це». Він поклав руку мені на плече, скорчив своє найкраще гуру-обличчя. «Ти сильна жінка», — сказав Барт.

Хоч насправді прийняти неможливо. Саме тому ми постійно намагаємося це зробити.

Актор, що грає Едді Блума, мого провідника, також у парці з оленячого хутра. У нього водостійким гримом намальовано криваву подряпину на чолі, бо його має вирубати ударом. У реальному житті Едді зазвичай сидів за Меріан, але сценаристи, два агресивно-веселі брати з зачісками й обличчями у стилі Гітлер'югенд, вирішили, що під час смертельного занурення Едді має сидіти попереду. Звісно, добре, нормально.

Хай там як, історія, яку ми розповідаємо, це не те, що насправді сталося. Я точно це знаю. Але не твердитиму, що знаю правду про Меріан Ґрейвс. Лише вона її знає. Моє занурення зніматимуть вісім камер: шість зафіксованих, дві в операторів-водолазів. Плануємо відзняти все за раз. Максимум — за два. Це дорогий кадр, а наш бюджет, який і не був велетенським, уже вичерпано. Та коли заходиш так далеко, потрібно йти до кінця. У кращому разі це займе цілий день. У гіршому — я потону, завершу *In Memoriam*, зникну, як мої батьки, — лише у фальшивому літаку, у фальшивому океані, навіть не намагаючись кудись дістатися.

— Ти певна, що хочеш це зробити?

Координатор трюків перевіряє мої ремені безпеки, копирсається навколо моєї промежини, перебираючи ремінці й затискачі серед щетинистого хутра північного оленя.

Як і годиться, в нього загрубіле обличчя, шкіряний гардероб і кульгава хода, через кілька неправильно зрощених кісток.

— Абсолютно, — кажу я.

Коли він завершує, кран підіймає нас угору. У кінці резервуара з водою — полотно, що утворює лінію горизонту, і я — це вона, Меріан Грейвс — лечу над Південним океаном з показником пального на нулі й знаю, що не зможу нікуди дістатися, крім того місця, де вже є, а це — товща води. Я думаю, якою холодною буде вода, скільки мине часу, аж доки я помру. Подумки перебираю свої варіанти. Згадую про обіцянку. *Занурення олуші.*

— Мотор, — промовляє голос у моєму навушнику, і я налягаю на фальшиве кермо літака, немов збираюся пробитися в центр землі. Шків опускає ніс, і ми пірнаємо.

«Джозефіна Етерна»

Глазго, Шотландія

Квітень 1909 року

Недобудований корабель. Корпус без димарів, зафіксований у своїй стапелі сталевую рамою згори і дерев'яною коліскою унизу. За кормою, над чотирма безсилями бутонами виставлених гвинтів, річка Клайд тече зеленню у несподіваному сонці.

Від кіля до ватерлінії «Джозефіна» іржаво-червона, а вище спеціально для спуску пофарбована білим, немов наречена. (Білий краще виходить на газетних знімках.) Після спалахів фотоапаратів, коли вона залишиться самотньо пришвартованою на річці для спорядження, робітники стануть на дошки, які спустять з бортів на товстих канатах, і пофарбують пластини й заклепки корпусу глянцево-чорним.

Піднімуть, вкрутять, прив'яжуть два димарі. Обіб'ють тиком палуби, обшиють коридори й салони панелями з червоного дерева, горіха й дуба. На кораблі з'являться дивани, канапи і шезлонги, ліжка та ванни, морські пейзажі в позолочених рамах, боги й богині з бронзи та алебастру. Для першого класу — фарфор з позолоченим